

ПРИДАТКЕВИЧ

М. Привалов

нінград, тепер С.-Петербург, РФ] — гірський інженер, музикознавець, етнограф, диригент, композитор. Закін. Гірничий (1895) та Археолог. ін-ти (1903, обидва — С.-Петербург). Майже 25 р. відпрацював у сфері гірничого виробництва. У 15-річному віці, під враженнями від виступу хор. капели Д. Агренєва-Славянського, почав брати уроки гри на *фортепіано*, згодом — на *цитрі*. Приватно вивчав теорію музики, гармонію, композицію та інструментовку в Н. Соловйова, В. Савінського й І. Лабінського, пізніше — в С. Чернова і С. Бармотіна. У 1900-х брав участь в утворенні *квартету* удосконалених *гуслив* (піколо, пріма, альт, бас), співпрацював із В. Андреевим. 1908—19 — лектор-доцент, згодом професор Петрогр. археолог. ін-ту, читав курс лекцій “Історія нар. пісенної творчості”. 1914—17 — редактор ж. “Музыка и пение”. Після жовтн. перевороту 1917 П. був змушений боротися за виживання, займався пед., вик. і просвітн. роботою.

Із черв. по груд. 1919 — викладач комерційного уч-ща в м. Прилуки (тепер Полтав. обл.), член колегії лекторів Прилуцького нар. ун-ту, професор, декан ф-ту мистецтв. 12 груд. 1919 уклав договір з “Тов-вом Рос. драми” в м. Миколаїв на “службу по Великий Піст 1920 р. у трупі театру в якості муз. діяча”. Від 23 берез. 1920 по 15 лют. 1921 — лектор, артист конц. групи, інструктор-організатор хор. співу в червоноармійських клубах околиць Одеси; співробітник центр. клубу “Жовтнева революція” при Одес. район. евакопункті санчастини Півд. фронту. Від берез. 1920 по трав. 1922 — лектор Лекторського бюро Одес. Губполітосвіти; професор 1-ї Одес. нар. консерваторії Робмис (Спілка робітників мистецтва, рос. — Рабис), де організував хор та оркестр; наук. співробітник Одес. археолог. ін-ту (кафедра етнографії). 1922 — композитор, диригент і зав. муз. частини т-ру “Масодром”. Ініціатор заснування в Одесі безплатної нар. муз. школи для працівників Півд.-Захід. залізниці. Залишив Одесу через незадовільні матеріальні умови.

1922—23 працював у відділі нар. освіти в м. Боровичі (тепер Новгородська обл., РФ). Від 1923 — знову в Ленінграді: викладач Ін-ту муз. освіти (1923—24), Центр. муз. технікуму (1926—27), завідувач 3-о муз. технікуму (1923—1925). Читав лекції, керував *самодіяльністю художньою*, виступав як виконавець на нар. інструментах, майстерно грав на *кобзі*. У середині 1920-х прагнув переїхати до Києва, просив свого товариша К. Квітку підшукати йому роботу в *Муз.-драм. ін-ті ім. М. Лисенка*. П. поміж іншого досліджував укр. нар. муз. інструменти та кобзарський побут. Особисто знав багатьох кобзарів і лірників, вивчав їхню творчість, зокр. 1918 записав біографію кобзаря Г. Кожушка із Сумщини. Автор численних *перекладень* і власних творів для орк. нар. інструментів.

Частина документів та творч. і наук. спадщини П. зберігається в Архівних наукових фондах рукописів та фонозаписів ІМФЕ (ф. 8, колекція 3).

Літ. тв.: Музыкальные духовые инструменты русского народа. — С.-Пб., 1906—1908; Гудок. Древнерусский музыкальный инструмент в связи с смычковыми инструментами других стран. — С.-Пб., 1904; Лира (ліра, рыле і реле). Русский народный музыкальный инструмент. — С.-Пб., 1905; Самоучитель игры на гуслиях звончатых. — С.-Пб., 1903; Труды по музыкальной этнографии Климентия Квитки // Муз. этнография: Сб. ст. / Ред. Н. Финдейзен. — Ленинград, 1929 та ін.

Тв.: для орк. нар. інстр. — Фантазія на теми опери “Євгеній Онегін” П. Чайковського, Фантазія на теми опери “Князь Ігор” П. Бородіна, Малорос. фантазія (“Спогади про Малоросію”, попури на укр. нар. теми зі зб. А. Єдлічки); сюїта в 6-и ч. “Картини рос. казок” та баг. ін.

Літ.: Привалов Н. Curriculum vitae. 1928. Ленинград // ІР НБУВ. — Ф. 67. — № 105. — 15 арк.; Хай М. Микола Будник і кобзарство — К., 2015; Крюгер А. Н. И. Привалов [Некролог] // Жизнь искусства. — 1928. — № 41; Пасхалов В. Н. И. Привалов [Некролог] // Муз. образование. — 1928. — № 6; Лавров Ф. Життєпис кобзаря Григорія Кожушка // НТЕ. — 1969. — № 4; Кораблева К. Ленинградские страницы жизни Н. И. Привалова: Из писем последних лет // Труды Гос. центр. музея муз. культуры имени М. И. Глинки: Альманах. — М., 1999. — Вып. 1; Писняк Г. “В борьбе за народное дело...” (Николай Иванович Привалов) // Йою ж. “Могучая кучка” народной инструментальной музыки: В 2-х ч. — Могилев, 2009. — Ч. 2: Сподвижники и последователи; Дуба А. Слідами архівних матеріалів: Климент Квітка, Леся Українка та інші // Проблеми етномузикології. — К., 2014. — Вип. 9.

І. Шеремета

ПРИДАТКЕВИЧ Роман Павлович (1.06.1895, м. Живець повл. Кракова, Польща — 17.10. 1980, м. Мюррей, шт. Кентукі, США) — скрипаль, композитор, музикознавець, педагог, муз.-громад. діяч. Із родини члена віден. “Січі”. Дійсн. член НТШ у США. Член СУПРОМ (1936). Член Спілки композиторів США. Доктор філософії в галузі музики (1967). Лауреат премії ім. К. Шова (1978, США, шт. Кентукі за вок. цикл “Атомне століття”). П. — найяскравіший представник галиц. скрипк. школи поч. 20 ст., один із найкращих учнів Є. Перфецького. Гри на *скрипці* почав навч. із 5-річного віку. Перші вчителі — Р. Шмідт, М. Кияїн, М. Лісковицький. Від 1905 навч. в Ін-ті св. Миколая у Львові. Закін. Львів. гімназію (1913), *ВМІ* (1913, кл. скр. Должицького, Є. Щедрович-Ганкевич та Є. Перфецького, кл. теорії музики і композиції Ф. Колесси й С. Людкевича). Брав уроки гри на скрипці в Муз. академії у Відні (1913—15, кл. Ю. Свертки, Р. Гарцера, К. Флеша та О. Шевчика, кл. композиції й теорії муз. Р. Штерна і Й. Маркса). Паралельно вивчав слов’ян. філологію в Ун-ті у Відні. 1922 закін. студії майстерності скрипк. гри в Г. Готтесмана (Відень) та Р. Гарцера й К. Флеша (Берлін), там само одночасно — студії композиції у В. Гмайдля. Пізніше продовжив *освіту музичну* в США (від 1923) у Колумбійському ун-ті у Нью-Йорку (кл. композиції, муз. аналізу та інструментування в С. Бінггама, потім в О. Р. Марріса, П. Галліко), Муз. ін-ті Кертіса, Ун-ті шт. Міннесота. Здо-

ПРИДАТКЕВИЧ

був наук. ступінь “Master of Arts” (1953, докт. філософії в галузі мист-ва) у Рочестерському ун-ті, захистив докт. дис. в Укр. вільному ун-ті в Мюнхені (1967).

Від студент. часів виступав із сольними *концертами* у Львові (1908, 1911, 1917, 1923), Одесі, Відні (1914, з віолончелістом *Б. Бережницьким*, скрипалем *Р. Криштальським*, у т. ч. на концертах студент. тов-ва “Січ”), Берліні. 1919—22 — викладач Одес. театр. ін-ту ім. І. Тобілевича, зав. муз. відділу в ІНО Одеси за рекомендацією *К. Стеценка* (1920—22). Від 1923 жив у США (Нью-Йорк, з 1946 — Мюррей, штат Кентукі). 1929 дебютував із сольним концертом як скрипаль у Нью-Йорку (зал Town Hall, 2-й сольний концерт там само 1941), отримав високу оцінку амер. та укр. муз. *критики*. Мав скрипку роботи Г. Гваданіні (1774), яку придбав завдяки фінанс. підтримці громад.-політ. діяча Л. Мишуги й зареєстрував як власний конц. *інструмент*. Концертував у США й Канаді, переважно з укр. програмами. Найчастіше виступав у Філадельфії, Детройті, Чикаго, Торонто, Вінніпегу, Оттаві та ін. 1934 разом із піаністом *І. Мельником* мав конц. турне Зах. Канадою (24 концерти укр. музики), 1945—46 здійснив конц. турне по військ. госпіталях під егідою Амер. об'єдн. концерт. організації (УСО), що було визнанням скрипалів на уряд. рівні. Водночас викладав на Вищих освіт. курсах у Канаді (1940-і).

П. — засновник “Тов-ва приятелів укр. музики” (Нью-Йорк, 1934—38), яке за участю відом. музикантів давало 8 концертів за сезон, а програма складалась із сольних творів, *тріо*, *квартетів* *В. Барвінського*, *П. Козицького*, *Б. Кудрика*, *Б. Лятошинського*, *Л. Ревуцького*, *Ф. Якименка*, власних композицій та ін. У репертуарі П. були твори *В. Барвінського*, *М. Лисенка*, *М. Гайворонського*, *М. Коляди*, *В. Косенка*, *Б. Лятошинського*, *Л. Ревуцького*, *Ф. Якименка* та ін., а також заруб. *композиторів* (*П. Чайковського*, *Г. Бібера*, *А. Кореллі*, *М. Регера*, *Й. Сіндінга*), власні.

П. — організатор і скрипаль “Укр. тріо” (від 1931, фп. — *А. Корчак*, пізніше *О. Ткачук*, *сопрано* *М. Гребінецька*), укр. струн. квартету (П. та *І. Мороз* — 1-а і 2-а скрипки, *альт* — *В. Корчак*, *М. Букиник*, *віолончель* — *Г. Мероль*, 1935—46), Тов-ва прихильників укр. музики серед англomовної публіки (разом із *Г. Павловським*). З цими колективами виступав в ун-тах США. Здійснив оркестровку музики до к/ф “Маруся” й диригував *оркестром* при його озвучуванні (1938, мист. кер. *О. Кошиця*, “Укр. фільмова корпорація”, США).

Співзасновник (разом із *М. Гайворонським*) і директор Укр. муз. конс. у Нью-Йорку (1924—30), де також викладав гру на скрипці. 1937—40 — Артист і *концертмейстер* ряду оркестрів у Нью-Йорку, 1944—45 — концертмейстер і заст. диригента Оперн. компанії ім. Гілберта й Саллівена, професор муз. відділу Держ. коледжу в Мюррей (з 1946, шт. Кентукі). Автор численних студій і статей на муз. теми в амер. пресі (газ. “Свобода” та ін.).

Комп. творчість П. позначена рисами *постромантизму* й *фольклоризму*. *Мова музична* — романтична, часто пов'язана з укр. *фольклором*, твори — переважно оркестрові і скрипкові. Органічно поєднував укр. нар. *мелодії* із засобами тогочасної акад. музики. Як скрипаль-віртуоз, прагнув втілити творчі задуми й профес. майстерність у своїх скрипк. творах. Значний доробок в галузі скрипк. музики вирізняється оригінал. муз. мовою — далекою від трафарету й на той час досить сміливою, проте консервативно-романтичною й часом імпресіоністичною. Його творам властиве детальне опрацювання форми й деталей. Ставив за мету досягнути поєднання укр. *пісні народної* із засобами акад. музики, П. вважав себе “приналежним до національно-укр. школи”.

У баг. творах П. звертався до укр. нар. пісні й *танцю*. Напр., у “*Прелюді, хоралі й фузі*” в основі хоралу — пісня “Пречиста Діво Мати”. Тематично пов'язані з нар. пісенністю окр. розділи “Першої укр. *рапсодії*” теж. Рясне використання фольк. тематизму наявне в “*Козац. сюїті*”, “*Гуц. сюїті*” та баг. ін. Однак, у процесі опрацювання фольк. матеріалу П. відходить від етногр. цитування. Нар. тема була імпульсом, з якого П. розвиває власну думку. За твердженням *З. Лиська*, “*відважні, барвисті гармонії, уміння і спосіб поліфонічного мислення, різноманітне орк. звучання, опанування великих форм*” — складова комп. *стилю* П.

Про визнання симф. музики П. свідчить виконання 1-ї част. “*З гір та рівнин*” Першої симфонії “Визволення” оркестром п/к диригента *Л. Стоковського* в Денвері (шт. Колорадо, 30 січ. 1951), “*Укр. орк. сюїти*” — оркестром *Г. Гансона* в Рочестері й *В. Пула* в Детройті.

Комп. доробок П. включає 4 симфонії, сюїту. Поштовхом до написання 1-ї Симфонії була мелодія пісні, створена істориком *М. Слабченком* (на сл. *Я. Щоголіва*), з яким П. співпрацював у Одесі в 1920-х. Пізніше П. присвятив симфонію *М. Слабченкові*, репресованому разом із сином. Твір писався з перервами, від 1928 до 1937, і продовжував лінію нац. напрямку в музиці, започаткованого й розвинутого *М. Лисенком*. Інтонаційно та образно перегукується з “*Укр. симфонією*” *М. Колачевського* та 2-ї симфонією *Л. Ревуцького*, а також симфонією *Я. Сибеліуса*. Джерела муз. тематизму симфонії П. походять від фольклору та amator. пісні (програм. підзаголовки частин — “*З гір та рівнин*”, “*Ідилія*”, “*Молодість*”, “*Боротьба*”). Також робив *обробки* укр. нар. пісень (для скр. і фп.). В обр. для тріо надавав самостійності кожній *партії* — жвавий ритм, віртуозність скрипк. пасажів, різноманітність фп. *фактури* вигідно виділяли вок. голос, що вів гол. мелод. лінію. Редактор скрипк. творів *Г. Бібера*, *А. Кореллі* та ін. Твори П. надрук. у США, Канаді, Німеччині, Бельгії, Франції, Японії.

П. був також муз. критиком. Упродовж 1930—67 написав понад 30 статей, оглядів, рецензій, більшість з яких з'являлася в газ. “Свобода”, ж. “Вісті. Herald” (Міннеаполіс, шт. Мінесота, США), “Календарях УНС” (Нью-Джерсі, США). Частину

Р. Придаткевич

ПРИДВОРНА СПІВАЦЬКА КАПЕЛА

мат-лів надр. в мемор. і наук. зб-ках. Як публіцист найбільше писав про події муз. життя й концерти. Кілька публікацій присв. *органології*, зокр. скрипці, проблемам скрипк. *педагогіки*. Як муз. критик не оминав і соціолог. проблем — укр. музика та емігрантська публіка. Цікавою є мемуаристика П., де йдеться про М. Гайворонського, *Л. Туркевича*, *Н. Нижанківського*, *Л. Мишугу*, муз. життя українців у Нью-Йорку 1930-х та Укр. конс., створену в той час.

Тв.: для симф. орк. — 4 симфонії: 1-а “Укр. визволення” з 4-х ч. (1937, 1-а ч. звучала п/к Л. Стоковського, 1951), 2-а за мотивами поеми “Тополя” Т. Шевченка (1940—45); 3-я “Про гетьмана Мазепу” (1959), 4-а “West Kentucky” (1961); для кам. орк. — “Укр. сюїта” (1937—39); Струн. квартет; для скр. і фп.: інстр. ансамблі — 3 сонати для скр. і фп. (1938—1946), 3 сюїти — Перша, “Подільська”, “Гуцульська” (1932—47), “Козацька ренесансова сюїта”; “Пісня без слів” (1911), 3 твори на основі нар. пісень (“З буйним вітром”, “Янічок”, “Козачок”, 1929); дві “Укр. рапсодії” (“Кобзарська”, 1942, “Весільна”, 1947), Дума, Козацька пісня, Танки; для фп. — 8 прелюдів; “Сюїта для донечки”; обр. укр. нар. пісень; твори для голосу, скр. та фп. за нар. мотивами — “Гуцульська коляда”, “Перепілка”, “Чайка”, “Ой ходила дівчинонька” (1931); пісні до переспіву “Слова о полку Ігоревім” В. Пачовського; вок. цикл “Атомне століття” на сл. М. Кавмана (1959), 2 пісні на тексти св. Франциска Асизького, “Пісня Давида” для хору з орк. (1926, незакін.); музика до к/ф “Маруся” (1938, США).

Літ. тв.: докторська (канд.) дис. “Бахові Пассіони та їх музично-історичний підклад” (Рочестер, 1952); габілітаційна (докт.) дис. “Іван Франко і укр. музика” (Мюнхен, 1967); Спомин про Михайла Гайворонського // Календар УНС за 1957 рік. — Джерсі-Сіті, 1957; Спогади про Українську Консерваторію і наше музичне життя в Нью-Йорку в рр. 1923—1938 // Пропамятна книга Українського музичного інституту в Америці з нагоди п’ятиліття його існування, 1952—57 / Ред. Р. Савицький-мол. — Філадельфія, 1958; Реферат про наукову діяльність проф. д-ра Зиновія Лиська // Бюлетень НТШ. — Нью-Йорк; Сарсель, [1962]; Спогад про Льва Туркевича // *Левцицька Л.* Лев Туркевич. Життя і творчість. — Торонто, Канада, 1965; Д-р Лука Мишуга і українська музика в Америці // Лука Мишуга / зредагував А. Драган. — Джерсі Сіті; Нью-Йорк, 1973; Свято української музики [М. Гайворонський] // Свобода (Нью-Йорк). — 1930. — 14 берез.; Вітаємо тебе, дорогий гостю! [М. Голинський] // Там само. — 1938. — 22 листоп.; “Довбуш”. Драма після Ю. Федьковича, у виставленню студії М. Скоробагача в Нью-Йорку // Там само. — 1940. — 31 жовт.; Українська музика і наша публіка // Там само. — 1944. — 26 січ.; Спомини про Нестора Нижанківського // Там само. — 1954. — 27, 30, 31 берез.; Зустріч українських музичних діячів в Мюрей, Кентукі // Там само. — 1955. — 19 серп.; Єлисавета Щедрович-Ганкевичева (1885—1909) // Там само. — 1957. — 16, 19 листоп.; 3 музики. Нововидані опрацювання українських народніх пісень для мішаного хору Михайла Гайворонського // Там само. — 1934. — 31 лип.; Значення Шевченка для української музичної творчості 19-о ст. // Вісті (Міннеаполіс). — 1965. — Ч. 1; Конвенційний концерт Ліги української молоді в Нью-Йорку // Свобода. — 1960. — 14 верес.; Концерт молодечої оркестри М. Гайворонського // Там само. — 1931. — 20 трав.; Михайло О. Гайворонський (Спомин — до

20-ої річниці) // Вісті. — 1969. — Ч. 3; Музикальність Тараса Шевченка // Там само. — 1965. — Ч. 1; Проблеми скрипкової науки // Там само. — 1965. — Ч. 4; 1966. — Ч. 2; Про мою “імениту” тристалитню скрипку // Там само. — 1966. — Ч. 3; Старовинні інструменти (закінчення). Дещо про майстрів-скрипаків // Там само. — 1967. — Ч. 1; Товариство приятелів української музики // Там само. — 1964. — Ч. 4; 1965. — Ч. 1.

Літ.: Книга мистців і діячів української культури — учасників Першої зустрічі українських митців Америки й Канади з громадянством у днях 3—5 липня 1954 / Упоряд. М. Бажанський, А. Курдидик, Б. Олександров, Н. Гаркушенко. — Торонто, 1954; Рудницький А. Українська музика. — Мюнхен, 1963; Його ж. Зустрічі з українськими музикантами в Америці // Укр. музика (Львів). — 1938. — № 9—10 (Передрук: Його ж. Про музику і музик. — Нью-Йорк; Париж; Сідней; Торонто / НТШ. Біб-ка українознавства. — 1980. — Ч. 14); Волощук Ю. Концертне життя Галичини і виконавсько-пропагандистська діяльність провідних галицьких скрипалів (1848—1939). — К., 1999; Карась Г. Музична культура української діаспори у світовому часопросторі ХХ століття. — Ів.-Франківськ, 2012; [Б. л.]. Шевченкове свято. Відень: Участь у концерті учня Муз. академії Р. Придаткевича, віолончеліста Б. Бережницького, співака О. Носалевича // Діло (Львів). — 1914. — Берез.; [Б. л.]. Концерт Романа Придаткевича // Громад. вісник. — Львів. — 1922. — Ч. 98; [Б. л.]. Придаткевич Р. на концерті у США // Новий час. — 1930. — № 104; Тележінський М. Кирило Стеценко [Зустріч Р. Придаткевича й М. Гайворонського з К. Стеценком 1919] // Боян (Дрогобич). — 1930. — № 6; Уєлицький П. Перший концерт “Приятелів української музики” // Свобода. — 1934. — 29 берез.; Лисько З. Роман Придаткевич // Укр. самостійник (Мюнхен). — 1953. — 26 лип. (Скороч. передр.: Музика. — 1995. — № 4); Савицький-мол. Р. Роман Придаткевич // Київ (Філадельфія). — 1954. — Ч. 3; [Б. л.]. Концерт Р. Придаткевича в Чикаго та Детройті // Свобода. — 1955. — 14 верес.; Витвицький В. Перша симфонія Романа Придаткевича // Вісті. — 1966. — Черв.; [Б. л.]. На 57-й Конвенції Музиків вшановано проф. Романа В. Придаткевича // Свобода. — 1978. — 30 груд.; Залеський О. Пам’яті скрипаля Р. Придаткевича // Там само. — 1980. — 27 груд.

Г. Карась

ПРИДВОРНА СПІВАЦЬКА КАПЕЛА (Хор государевих *півчих* дяків, “певчие дома его Величества”, 1740-і — “капелія придворних півчих” або “придворна капелія”, 1770-і — “певческая капелла”, 1780-і — “придворна церковна музика”) виникла на основі Хору государевих півчих дяків, створ. указом Івана III 1479 у Москві. Функції та орг. засади колективу склалися в умовах зростання потенціалу Моск. держави й регулювалися насамперед потребами царськ. двору — богослужіннями, церемоніями, розважал. заходами. Важл. чинником була безпосеред. участь коронованих осіб у діяльності Хору (ще Іван III створював і брав участь у виконанні *піснеслівів* — “творений царя Иоанна деспота Российского”). Незважаючи на консерватизм моск. церк. культури, в Хорі час від часу запроваджувалися різні новації. Так, після офіц. прийняття багатоголос. співу 1551 до дорослих